

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 148/02-45

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészároša a Daniela Švábyho na neverejnom zasadnutí 20. augusta 2003 prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. P. Š. a JUDr. V. Š., obaja bytom B., zastúpených advokátom JUDr. J. K., advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 104/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 104/99 p o r u š i l právo JUDr. P. Š. a JUDr. V. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava IV p r i k a z u j e , aby vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 104/99 k o n a l .

3. JUDr. P. Š. a JUDr. V. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume po 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún) každému z nich, ktoré je Okresný súd Bratislava IV p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. P. Š. a JUDr. V. Š. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 19 968 Sk (slovom devätnásťtisícdeväťstošesťdesiatosem slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava IV p o v i n n ý im vyplatiť na účet právneho zástupcu JUDr. J. K. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 148/02-22 z 28. novembra 2002 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. P. Š. a JUDr. V. Š. (ďalej len „sťažovatelia“), obaja bytom B., zastúpených advokátom JUDr. J. K., advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 104/99.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovatelia podaním zo 16. júla 2003, ako aj okresný súd vo vyjadrení z 8. júla 2003 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania.

V podanej sťažnosti sa uvádza, že sťažovatelia ešte 19. augusta 1999 podali na okresnom súde žalobu proti firme Homoly, s. r. o (ďalej aj „žalovaný“), ktorou požadovali

zaplatenie sumy 629 935 Sk z titulu vydania bezdôvodného obohatenia získaného žalovaným ako rozdiel medzi prevzatými zálohami a hodnotou skutočne realizovaných prác. Táto právna vec je na okresnom súde vedená pod sp. zn. 9 C 104/99 a doposiaľ nebola právoplatne skončená. Okresný súd uskutočnil prvý úkon až 5. apríla 2000, keď vyzval na zaplatenie súdneho poplatku, žalovanému bola žaloba doručená až 26. mája 2000, prvé pojednávanie uskutočnené až 6. novembra 2000 bolo odročené na 13. december 2000. Dňa 13. decembra 2000 sťažovatelia požiadali o vydanie predbežného opatrenia, avšak okresný súd ich vyzval na doplnenie tohto návrhu až 26. februára 2001. Pojednávanie konané 13. decembra 2000 bolo odročené na neurčito za účelom predloženia listinných dôkazov zo strany žalovaného. Ďalšie (v poradí tretie) pojednávanie sa uskutočnilo až 4. februára 2002. Medzi poslednými dvoma pojednávaniami bol okresný súd prevažnú väčšinu času nečinný a nevykonal takmer žiadny úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu. Aj pojednávanie konané 4. februára 2002 bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania, pričom v skutočnosti sa znalecké dokazovanie doposiaľ nerealizovalo. Neúčinná bola aj žiadosť sťažovateľov zo 14. júna 2002 o pokračovanie v konaní, lebo nečinnosť okresného súdu pretrváva. K vážnemu priesahu došlo aj v súvislosti s doručovaním predbežného opatrenia z 20. marca 2002, keď okresný súd uznesenie dal doručiť iba žalovanému a až neskôr 19. augusta 2002 aj jeho právneho zástupcovi, čím sa oddialilo nadobudnutie účinnosti predbežného opatrenia.

Sťažovatelia zdôrazňujú, že oni ako žalobcovia postupujú aktívne v súlade so zákonom a poskytujú okresnému súde potrebnú súčinnosť. Oni sami žiadne priesahy nespôsobili. Prípadná právna a faktická zložitosť súdnej veci nie je v príčinnej súvislosti so zbytočnými priesahmi, ktoré spôsobuje svojou nečinnosťou okresný súd.

Podľa názoru sťažovateľov postup okresného súdu treba považovať za porušenie ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na základe uvedených skutočností požadujú sťažovatelia vydanie nálezu, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súde konať vo veci bez zbytočných

priet'ahov, priznal s'azovateľom primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu z 8. júla 2003 vyplýva, že vo veci sp. zn. 9 C 104/99 sa koná, a preto nemožno hovoriť ani o priet'ahoch.

V ďalšom predsedníčka okresného súdu uvádza chronologický prehľad úkonov zo spisu sp. zn. 9 C 104/99.

Žaloba s'azovateľov došla 19. augusta 1999.

Dňa 27. marca 2000 boli s'azovatelia vyzvaní na zaplatenie súdneho poplatku, pričom výzvu prevzali 5. apríla 2000.

Súdny poplatok bol uhradený 13. apríla 2000.

Žaloba bola doručená žalovanému na základe pokynu z 23. mája 2000 dňa 31. mája 2000.

Žalovaný podal vyjadrenie k žalobe 27. júla 2000.

Dňa 2. októbra 2000 bol určený termín pojednávania na 6. november 2000.

Pojednávanie 6. novembra 2000 v merite veci nebolo, lebo účastníci prejavili vôľu riešiť spor mimosúdne. Preto bolo pojednávanie odročené na 13. december 2000.

Na pojednávaní 13. decembra 2000 sa konalo v merite veci. S'azovatelia písomným podaním požiadali o vydanie predbežného opatrenia, a preto sa pojednávanie odročilo na neurčito. Zároveň sa žalovanému uložilo predložiť listinné dôkazy na podporu jeho tvrdení.

S'azovatelia boli 26. februára 2001 vyzvaní doplniť návrh na vydanie predbežného opatrenia, pričom výzvu prevzali 28. februára 2001.

S'azovatelia 6. marca 2001 doplnili návrh na vydanie predbežného opatrenia.

Uznesením č. k. 9 C 104/99-49 z 21. marca 2001 bolo vydané predbežné opatrenie, ktoré s'azovatelia a žalovaný prevzali 27. marca 2001.

S'azovatelia podali 9. apríla 2001 a žalovaný podal 11. apríla 2001 odvolanie proti uzneseniu o predbežnom opatrení.

Spis bol 24. apríla 2001 predložený Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) za účelom rozhodnutia o odvolaniach.

Krajský súd uznesením z 31. júla 2001 rozhodol o odvolaniach, pričom spis sa na okresný súd vrátil 28. augusta 2001.

Pokynom z 5. septembra 2001 sa doručilo uznesenie krajského súdu, pričom tak sťažovatelia, ako aj žalovaný uznesenie prevzali 25. októbra 2001.

Dňa 11. decembra 2001 bol určený termín pojednávania na 4. február 2002.

Na pojednávaní 4. februára 2002 sa vykonávalo dokazovanie v intenciách uznesenia krajského súdu tak, aby sa mohlo opätovne rozhodnúť o návrhu sťažovateľov na vydanie predbežného opatrenia. Pojednávanie bolo odložené na neurčito s tým, že sa rozhodne o návrhu na vydanie predbežného opatrenia a že sa nariadi znalecké dokazovanie.

Uznesením z 20. marca 2002 bolo vydané predbežné opatrenie, ktoré sťažovatelia prevzali 12. apríla 2002 a žalovaný 15. apríla 2002.

Na základe žiadosti Okresnej prokuratúry Bratislava I z 1. februára 2002 bol spis sp. zn. 9 C 104/99 zapožičaný tejto inštitúcii, pričom sa vrátil 27. mája 2002.

Keďže v súvislosti s vyznačením právoplatnosti uznesenia o predbežnom opatrení sa zistilo, že nedopatrením uznesenie nebolo doručené právnomu zástupcovi žalovaného, ale iba žalovanému, 8. augusta 2002 sa nariadilo doručenie uznesenia právnomu zástupcovi žalovaného.

Právny zástupca žalovaného podal 12. septembra 2002 proti uzneseniu o predbežnom opatrení odvolanie.

Dňa 26. septembra 2002 bol spis predložený krajskému súdu za účelom rozhodnutia o odvolaní.

Krajský súd uznesením z 28. marca 2003 rozhodol o odvolaní, pričom spis sa vrátil 23. mája 2003.

Dňa 7. júla 2003 sa nariadilo doručenie uznesenia krajského súdu účastníkom, pričom sťažovatelia boli zároveň vyzvaní na zaplatenie súdneho poplatku z nového návrhu na vydanie predbežného opatrenia doručeného 23. júna 2003.

Z podania sťažovateľov zo 16. júla 2003 vyplýva, že hoci sa spis vrátil z krajského súdu na okresný súd 23. mája 2003, uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľom doručené až 11. júla 2003. V tejto súvislosti sťažovatelia požadujú, aby ústavný súd pri rozhodovaní o ich sťažnosti prihliadol aj na prieťahy v konaní, ku ktorým došlo od podania sťažnosti.

II.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 9 C 104/99 ústavný súd zistil, že vykonané úkony v plnej miere zodpovedajú údajom uvedeným vo vyjadrení okresného súdu, resp. v sťažnosti.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov ...“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby

neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci.

Predmetom konania na okresnom súde vedeného pod sp. zn. 9 C 104/99 je žaloba s'ťažovateľov proti firme Homoly, s. r. o, ktorou požadovali zaplatenie sumy 629 935 Sk z titulu vydania bezdôvodného obohatenia získaného žalovaným ako rozdiel medzi prevzatými zálohami a hodnotou skutočne realizovaných prác.

Podľa názoru ústavného súdu treba občianskoprávnu vec s'ťažovateľov považovať tak z hľadiska právneho, ako aj faktického za štandardnú, ktorá neodôvodňuje viacročnú lehotu na jej prejednanie a rozhodnutie.

2. Pokiaľ ide o správanie s'ťažovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že s'ťažovatelia svojím správaním nezapríčinili priet'ahy, ku ktorým došlo. Je síce pravdou, že niektoré ich podania zamerané na vydanie predbežného opatrenia neboli úplné, avšak na výzvu súdu odstránili vytýkané

nedostatky. Napokon tieto nedôslednosti v postupe sťažovateľov nemali nijaký vplyv na postup súdu vo veci samej.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti, z obsahu súdneho spisu okresného súdu a zo stanovísk účastníkov konania ústavný súd konštatoval zbytočné prietahy v konaní spôsobené okresným súdom, a to najmä v období

- od 19. augusta 1999 (podanie žaloby) do 27. marca 2000, keď boli sťažovatelia vyzvaní na zaplatenie súdneho poplatku,
- od 4. februára 2002 (keď bolo pojednávanie odročené na neurčito s tým, že sa rozhodne o návrhu na predbežné opatrenie a že sa nariadi znalecké dokazovanie) až doteraz vzhľadom na to, že okresný súd nezabezpečil nariadenie a vykonanie znaleckého dokazovania, resp. neurobil iný procesný úkon smerujúci k meritórnemu prejednaniu a rozhodnutiu veci.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že okresný súd v období od 26. februára 2001 až do 7. júla 2003 síce konal pomerne plynulo a bez väčších časových medzier, avšak už nie vo veci samej, pretože prakticky všetka činnosť okresného súdu sa zamerala na konanie a rozhodovanie o viacerých návrhoch na vydanie predbežného opatrenia. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že dokonca aj pojednávanie konané 4. februára 2002 bolo v podstate zamerané iba na vykonávanie dokazovania týkajúceho sa rozhodnutia o návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Len v uznesení o odročení tohto pojednávania sa uvádza, že bude nariadené znalecké dokazovanie. K tomu však, ako bolo konštatované vyššie, doposiaľ vôbec nedošlo.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa môže realizovať len prostredníctvom takého konania (činnosti) súdov, ktoré smeruje k odstráneniu právnej neistoty, kvôli ktorej sa občan obrátil na orgán súdnej moci.

K zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu, ale aj takou činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, teda k právoplatnému rozhodnutiu vo veci, s ktorou sa obrátil na súd. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 133/02).

Vychádzajúc z dôvodov vyššie uvedených v bode 1 (hodnotenie podľa kritéria zložitosti veci), z platnej právnej úpravy a z postupu súdu (organizovania jeho procesného postupu) v predmetnom občianskoprávnom súdnom konaní nemožno hodnotiť postup okresného súdu v posudzovanej veci ako postup, ktorý by zodpovedal ústavou priznanému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku, ktoré sú nevyhnutným predpokladom spoločensky efektívneho, t. j. rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany.

Na základe vyššie uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 104/99 porušil právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov.

Vzhľadom na citované ustanovenie ústavný súd prikázal okresnému súdu v občianskoprávnej veci vedenej pod sp. zn. 9 C 104/99 konať.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadost'učinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie do pôvodného stavu. V danom prípade ústavný súd považoval vzhľadom na všetky okolnosti prípadu, ako aj na zásadu spravodlivosti za primerané priznať sťažovateľom primerané finančné zadost'učinenie v požadovanej výške 20 000 Sk, t. j. po 10 000 Sk pre každého z nich.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešným sťažovateľom vznikli trovy z titulu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné vyjadrenie zo 7. októbra 2002 a ďalšie písomné vyjadrenie zo 16. júla 2003. Pri zohľadnení skutočnosti, že išlo o zastupovanie dvoch sťažovateľov (§ 17 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), bola odmena za prvé dva úkony po 3 120 Sk u každého sťažovateľa a odmena za tretí úkon po 3 416 Sk u každého sťažovateľa. Ďalej u každého sťažovateľa prináležal režijný paušál dvakrát 100 Sk a jedenkrát 128 Sk. Celkové trovy právneho zastúpenia sťažovateľov predstavujú sumu 19 968 Sk, na zaplatenie ktorej bol zaviazaný okresný súd na účet právneho zástupcu sťažovateľov.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. augusta 2003

